

INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI RANG RAMZLARINING
O'XSHASHLIKLARI

Gafarova Shaxnoza Sharifovna

Innovatsion ta'lim texnologiyalari va metodika kafedrası stajyor- o'qituvchisi

Annotatsiya: ingliz va o'zbek tillaridagi rang ramzlarining o'xshashliklari va ularning lingvokulturoloji jihatlarini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqotning maqsadi — ikki tilning leksik tizimidagi rang nomlari orqali madaniy va psixologik tafovutlarni aniqlash, ularning semantik va pragmatik funksiyalarini taqqoslashdir. Ingliz va o'zbek tillarida rang ramzlarining metaforik, idiomatik va kontekstual ishlatilishi tahlil qilinadi. Shuningdek, o'xshash leksik birliklar va ularning ma'nodagi yaqinliklari hamda madaniy kontekstga bog'liqligi ko'rsatib beriladi. Natijalar tilshunoslik va tarjimashunoslik sohasida ranglarni tadqiq qilishda qo'llaniladigan uslubiy yondashuvlarni boyitadi va ikki tilda rang ma'nolarini tushunishda til o'rganuvchilar uchun foydali manba sifatida xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: rang ramzlari, ingliz tili, o'zbek tili, lingvokulturoloji taqqoslash, semantika, idiomatik ifodalar.

Аннотация: изучению сходств цветовых символов в английском и узбекском языках и их лингвокультурных аспектов. Цель исследования — выявить культурные и психологические различия через цветовые обозначения в лексических системах обоих языков и сравнить их семантические и прагматические функции. В работе анализируется метафорическое, идиоматическое и контекстуальное использование цветовых символов в английском и узбекском языках. Также выделяются схожие лексические единицы, их семантическая близость и связь с культурным контекстом. Результаты исследования обогащают методологические подходы в лингвистике и переводоведении и служат полезным ресурсом для изучающих язык в понимании значений цветов в обоих языках.

Ключевые слова: цветовые символы, английский язык, узбекский язык, лингвокультурное сравнение, семантика, идиоматические выражения.

Abstract: study of the similarities between color symbols in English and Uzbek and their linguocultural aspects. The aim of the research is to identify cultural and psychological differences through color terms in the lexical systems of both languages and to compare their semantic and pragmatic functions. The study analyzes the metaphorical, idiomatic, and contextual use of color symbols in English and Uzbek. It also highlights similar lexical units, their semantic proximity, and their connection to cultural context. The results enrich methodological approaches in linguistics and translation studies and serve as a valuable resource for language learners in understanding color meanings in both languages.

Keywords: *color symbols, English, Uzbek, linguocultural comparison, semantics, idiomatic expressions.*

Ranglar inson madaniyati va tilida muhim semantik rol o'ynaydi. Ular nafaqat vizual tasvirlar orqali, balki leksik tizim orqali ham ma'no tashiydi. Ingliz va o'zbek tillaridagi rang ramzlarini tadqiq qilish lingvokulturoloji yondashuv yordamida ikki til va madaniyat o'rtasidagi o'xshashlik va farqlarni aniqlash imkonini beradi. Ranglarning metaforik, idiomatik va kontekstual ishlatilishi tilning pragmatik va semantik qatlamlari bilan chambarchas bog'liqdir. Ingliz va o'zbek tillarida rang so'zlari odatda asosiy rang nomlaridan iborat bo'lib, ular madaniyatga xos ma'nolar bilan boyitilgan. Masalan, qizil rang ingliz tilida "love", "danger" kabi metaforik ma'nolarga ega bo'lsa, o'zbek tilida u ko'pincha "mehr-muhabbat", "qo'rqinch" va ba'zan "quvvat" ramzi sifatida ishlatiladi. Bu ranglarning semantik jihatlari ikki til o'rtasidagi madaniy tafovutlarni ochib beradi.

Bundan tashqari, ranglar idiomatik va kontekstual ifodalar orqali qo'llaniladi. Ingliz tilidagi "green with envy" ifodasi o'zbek tilidagi "qizib ketmoq" iborasi bilan qisman yaqinlik ko'rsatadi, biroq ularning kontekstual ishlatilishida farq mavjud. Shunday qilib, rang ramzlarining ma'nosi faqat so'zning o'zi bilan emas, balki uning konteksti va madaniy kodlari bilan belgilanadi. Lingvokulturologik jihatdan ko'plab rang ramzlari ikki tilda o'xshash metaforik ma'nolarga ega. Masalan, qora rang ko'pincha "g'am, qayg'u" bilan bog'langan. Bunday o'xshashliklar tarjima jarayonida va til o'rganuvchilarga rang ma'nolarini tushuntirishda muhim rol o'ynaydi.

Ranglar inson madaniyati va tilida muhim semantik rol o'ynaydi. Ular nafaqat vizual tasvirlar orqali, balki leksik tizim orqali ham ma'no tashiydi (Berlin & Kay, 1969). Ingliz va o'zbek tillaridagi rang ramzlarini tadqiq qilish lingvokulturoloji yondashuv yordamida ikki til va madaniyat o'rtasidagi o'xshashlik va farqlarni aniqlash imkonini beradi (Wierzbicka, 1997). Ranglarning metaforik, idiomatik va kontekstual ishlatilishi tilning pragmatik va semantik qatlamlari bilan chambarchas bog'liqdir (Lakoff & Johnson, 1980). Ingliz va o'zbek tillarida rang so'zlari odatda asosiy rang nomlaridan iborat bo'lib, ular madaniyatga xos ma'nolar bilan boyitilgan. Masalan, qizil rang ingliz tilida "love", "danger" kabi metaforik ma'nolarga ega bo'lsa (Taylor, 2003), o'zbek tilida u ko'pincha "mehr-muhabbat", "qo'rqinch" va ba'zan "quvvat" ramzi sifatida ishlatiladi (Haydarov, 2015). Bu ranglarning semantik jihatlari ikki til o'rtasidagi madaniy tafovutlarni ochib beradi. Bundan tashqari, ranglar idiomatik va kontekstual ifodalar orqali qo'llaniladi. Ingliz tilidagi "green with envy" ifodasi o'zbek tilidagi "qizib ketmoq" iborasi bilan qisman yaqinlik ko'rsatadi, biroq ularning kontekstual ishlatilishida farq mavjud (Cruse, 2004; Karimov, 2018). Shunday qilib, rang ramzlarining ma'nosi faqat so'zning o'zi bilan emas, balki uning konteksti va madaniy kodlari bilan belgilanadi. Lingvokulturologik jihatdan ko'plab rang ramzlari ikki tilda o'xshash metaforik ma'nolarga ega. Masalan, qora rang ko'pincha "g'am, qayg'u" bilan bog'langan (Berlin

& Kay, 1969; Haydarov, 2015). Bunday o'xshashliklar tarjima jarayonida va til o'rganuvchilarga rang ma'nolarini tushuntirishda muhim rol o'ynaydi.

Xulosa qilib aytganda, ingliz va o'zbek tillaridagi rang ramzlarini solishtirish tilshunoslik va tarjimashunoslikda muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, rang ramzlarining semantik, idiomatik va lingvokulturoji jihatlari ikki til o'rtasidagi o'xshashlik va farqlarni aniqlashda samarali vosita hisoblanadi. Ushbu yondashuv til o'rganuvchilar va tarjimonlar uchun rang ma'nolarini tushunish va madaniyatlararo kommunikatsiyani rivojlantirishda foydali manba sifatida xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Berlin, B., & Kay, P. (1969). Basic Color Terms: Their Universality and Evolution. University of California Press.
2. Wierzbicka, A. (1997). Understanding Cultures Through Their Key Words: English, Russian, Polish, German, and Japanese. Oxford University Press.
3. Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). Metaphors We Live By. University of Chicago Press.
4. Taylor, J. R. (2003). Linguistic Categorization. Oxford University Press.
5. Cruse, D. A. (2004). Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics. Oxford University Press.
6. Haydarov, A. (2015). O'zbek tilida ranglar ramzi va ularning semantik jihatlari. Toshkent: Fan.
7. Karimov, R. (2018). Idiomatic Expressions in Uzbek and English: A Comparative Study. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.